

ПУБЛІКАЦІЯ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ

УДК УДК 930.25(477)“17”

О. Б. ВОВК, Л. Я. ДЕМЧЕНКО*

“ДАБИ ПУБЛИЧНІЕ ДѢЛА, ОТДАВАЕМИ И ПРИНИМАЕМИ В АРХИВАХ, ... ХРАНИМИ БИЛИ ПО ТОЧНОМУ ПОРЯДКУ В УЗАКОНЕНІЯХ ПРЕДПОЛОЖЕННОМУ”

(до історії впорядкування архівів у другій половині XVIII століття)

Публікується добірка документів, що висвітлює питання зберігання архіву Генеральної військової канцелярії і Малоросійської колегії кінця XVIII ст., а також намагання архіваріусів зменшити згубний вплив зовнішніх факторів (неприспособаність приміщень, відсутність відповідного обладнання) на стан архівних документів.

Ключові слова: архів; архіваріус; Малоросійська колегія; Генеральна військова канцелярія; збереження архіву; Генеральний опис; реєстри; описи.

2017 р. українська архівістика відзначає 100-річчя від дня створення системи архівних установ України. Початком її організації став Бібліотечно-архівний відділ, створений у вересні 1917 р. при Департаменті мистецтв Генерального секретарства освіти Української Центральної Ради, головним завданням якого було збереження архівної спадщини і концентрація документів державного значення у центральній архівній установі – Національному архіві, проекти створення якого тоді розроблялися.

Варто зазначити, що власне історія архівної справи в Україні сягає в глибоку давнину: архіви існували у період княжої та литовсько-польської доби, в магнатських резиденціях і в маєтках шляхти, при гетьманських і російських урядових установах, у культових установах тощо. Значна частина документів цих архівів зосереджена нині у збірці Центрального державного історичного архіву України, м. Київ (далі – ЦДІАК України), що веде свою історію від створеного 1852 р. Київського центрального архіву давніх актів.

Пропонована нижче добірка документів висвітлює діяльність архіву Малоросійської колегії у другій половині XVIII ст., коли після

* *Вовк Ольга Борисівна* – начальник відділу давніх актів Центрального державного історичного архіву України, м. Київ;

Демченко Людмила Ярославівна – заступник директора з науково-методичної роботи Центрального державного історичного архіву України, м. Київ.

проведеної у 1780-х роках ревізії виявилось, що старі описи не відповідають змістові відкладених в архіві документів, фізичний стан частини справ погіршений, документи пошкоджені вологою та цвіллю (насамперед це стосується документів Румянцевського опису, а окремі документи розпорядчого характеру взагалі втрачено тощо). У зв'язку з цим забезпечення збереженості документів було і є одним з основних завдань архівів і саме тому цікавими є документи, що засвідчують цей факт. На жаль, документів за цей період (кінець XVII – друга половина XVIII ст.) залишилося небагато, але в них ми зустрічаємо листування можновладців і архіваріусів саме з питань приймання документів до архіву, забезпечення їхньої збереженості в архіві, описання, підготовку і передавання документів до відповідних установ, утворених на території України під час адміністративної реформи середини XVIII ст.

Як відомо, архів Генеральної військової канцелярії існував ще з XVII ст., але через буремні події того часу – повстання, війни, Руїну, переміщення архіву з однієї гетьманської столиці до іншої, а пізніше і знищення російськими військами в 1709 р. Батурина – документів того періоду майже не збереглося в архівах України.

Однак діяльність центральних і місцевих установ у XVIII ст. створювала у внутрішньому діловодстві нові документальні комплекси, в установах накопичувалася значна кількість розпорядчої та процесуально-юридичної документації і у другій половині XVIII ст. спостерігаємо спроби уніфікації архівної справи з боку керівництва Гетьманщини. Нагадаємо, що на початку 1760-х років гетьман Кирило Розумовський провів ряд реформ і змін у системі управління Гетьманщиною, серед яких ордером від 6 березня 1763 р. було запроваджено посаду архіваріуса, який підпорядковувався генеральному писареві Генеральної військової канцелярії. У документі було визначено основні напрями діяльності архіваріуса і архіву, закладено основи правил описування і забезпечення збереження документів, процедури видавання і повернення документів в архів. Цим ордером генеральному писареві було доручено розробити детальну інструкцію про службові обов'язки генерального архіваріуса, який, зокрема, окрім службової присяги мав скласти ще одну, спеціальну (“клятвенное обещание”), якою брав під свою відповідальність всі документи архіву і зобов'язувався виконувати всі положення інструкції. Першим архіваріусом став перекладач Семен Дізович (Дзізович): “Понеже донныне при Генеральной войсковой канцелярии настоящего архивариуса не учреждено ... сия же должность для такой архивы ... необходимо нужна и яко определенный от нас в Генеральную войсковую канцелярию переводчиком Семен Дзикович ... может содержать и должность архивариуса”, який в своїй присязі пообіцяв: “...за определением меня ... к содержанию Генеральной войсковой канцелярии архивы, в которой я принять имею в силе данной инструкции на свои руки все оригинальные и Пра-

вительствующего Сената указы и грамоты, разных званий книги и письменные дела по описям, без дозволения писаря генерального ... никому ничего из порученного мне в ту архиву ни под каким образом не токмо орыгиналов, ни же от чего либо копій давать ни читать, ни выписывать, ни словесно объявлять не буду под опасением жестокого ... штрафа і лишения своего звания...¹. Його помічниками стали військові канцеляристи Семен Гусаревський та Дем'ян Петрашевич. На цій посаді С. Дівович залишався (точніше числився, бо хворів і його обов'язки виконували його помічники) до 1766 р., пізніше її обіймали (або виконували обов'язки) Семен Гусаревський, Михайло Кедровський, Герасим Адамович.

Регламентування роботи архівів впроваджувалося не лише на місцях, але й згори – цьому немало спричинилися недоліки “в отношении содержания архивов”. В 1768 р. Правительствующий Сенат видав указ про приведення архівів у “присутственных местах” у відповідний порядок, в якому було викладено основні вимоги до претендентів на посади архіваріусів: “1-е: чтоб в каждом месте к определению в архивариусы присутствующими выбираемы были люди трезваго жития и неподозрительные в пороках и иных пристрастиях непримеченные и 2-е: дабы архивы непременно в каждый год один раз самими присутствующими с прилежным наблюдением свидетельствованы были, ибо в противном случае за непорядочное содержание архив, так как и за несмотрение над находящимися при них архивариусами подвержены будут по законам ответу сами они присутствующие по мере учиненнаго им в сем случае пренебрежения и последовавшего от того какогo-либо раждающаго злоупотребления непорядка...²”.

Діяльність архіваріусів (майже так само, як і сьогодні) складалася з таких видів робіт: організації збереженості документів, комплектування архіву новими надходженнями (наприклад, під час проведення Генерального опису Гетьманщини 1763–1769 рр., пізніше званого як Румянцевський опис), описування справ і складання реєстрів (по суті – інвентарних описів), використання інформації цих документів (надання довідок за змістом документів на запити від вищих органів влади – Генеральної військової канцелярії, Малоросійської колегії, канцелярії гетьмана, полкових і сотенних канцелярій, а також судів і магістратів). Діяльність архівів ускладнювали такі чинники: відсутність приміщень, пристосованих під потреби зберігання документів (справи часто-густо зберігалися у вогких підвалах чи кімнатах “над погребом”, навіть зберігання в кам'яних спорудах не завжди допомагало – широковідомою є сумна історія будівлі, відведеної під архів Генеральної військової канцелярії в Глухові в 1740-х роках і знищеною пожежею 1748 р.), великі обсяги робіт і необхідність суміщати в своїй роботі всі напрями архівної діяльності при наявності малого штату (зазвичай в архіві працювали архіваріус і декілька канцеляристів).

Справи, документи з яких публікуються, зберігаються у ЦДІАК України у ф. 54, Друга Малоросійська колегія, та ф. 736, Канцелярія київського, чернігівського і новгород-сіверського генерал-губернатора. В основному, це – листування членів Колегії з президентом Колегії графом Петром Румянцевим-Задунайським щодо упорядкування справ архіву, складу документів та низки заходів, ужитих задля зберігання Генерального опису Малоросії та інших документів архіву, а також про звільнення та призначення архіваріусів, рапорти і донесення самих архіваріусів про стан архіву та документів³. Відомо, що граф П. Румянцев-Задунайський, незадоволений станом зберігання і описування Генерального опису, видав декілька розпоряджень (від 1778, 1780 і 1782 рр.), на підставі яких спеціальними комісіями (перша – у складі члена Малоросійської колегії Михайла Туманського, замість якого спочатку працював колезький радник Яків Козельський, та надвірного радника Івана Туманського; друга – у складі членів Малоросійської колегії секунд-майора Олександра Рахманова, дійсного статського радника, генерального судді Олександра Дублянського та колезького асесора Олександра Давидовича), було розпочато перевірку архіву і безпосередньо архіваріуса М. Кедровського, якого звинуватили в усіх бідах – поганому стані справ, попсованих цвіллю, відсутності частини документів за найдавніші роки та реєстрів до деяких груп документів тощо⁴. М. Кедровський, відповідаючи на звинувачення в недбалому ставленні до стану збереженості документів, повідомляв, що деякі документи були пошкоджені ще до того, як він вступив на посаду, а його попередник С. Дівович намагався власними силами дати цьому лад: обгортав попсовані справи чистим папером, щоб запобігти подальшому руйнуванню від цвілі, і власноруч складав до кожної справи заголовки. Ймовірно, в цих записах було зафіксовано й фізичний стан справ, тому що, за спостереженням М. Кедровського, подальшого погіршення не відбувалося (док. № 8).

Зауважимо, що попередники архіваріуса М. Кедровського неодноразово зверталися до Малоросійської колегії щодо незадовільного стану зберігання документів у непристосованих до цього приміщеннях без спеціального обладнання (шаф, стелажів), – маємо приклади доповідей і донесень військового канцеляриста Дем'яна Петрашевича від 1758 р.⁵ та архіваріуса С. Гусаревського від 1766 р.⁶ (про останню доповідь відомо, що Колегія повернула її С. Гусаревському без резолюції) і така реакція призвела до того, що останній разом із С. Дівовичем вирішили надалі не повідомляти про погіршення фізичного стану документів (док. № 7). Та й сам М. Кедровський у своєму рапорті від 1778 р. відмічав, що і без того невеличке приміщення архіву було зменшено через проведення ремонтних робіт, що потягнуло за собою вимушене перенесення і скупчення справ, частина яких була розміщена у вологій кімнаті над льохом (док. № 3). На закиди комісії у відсутності частини документів (док. № 4) М. Кедровський доповідав, що, обійнявши цю посаду в 1766 р., він го-

ловним чином був зайнятий наданням довідок (відповідей) на запити Малоросійської колегії (серед документів фонду зустрічаються відпуски відповідей, складених військовим канцеляристом М. Кедровським⁷), а справи від попередників отримав частково з реєстрами (описами) (причому деякі справи були відсутніми ще за С. Дівовича), частково без них, і на ці справи створював реєстри власноруч; деякі справи, які вважалися вибулими, виявилися в наявності під час передавання архіву від М. Кедровського до Г. Адамовича (док. № 8). Загалом (за складеним за групами документів реєстром) було передано 53 тис. 840 справ⁸.

Подальша доля архіваріуса М. Кедровського склалася доволі сумно: хоча за результатами перевірки першої комісії його виправдали, через 2 роки він знову опинився під слідством за недбале ставлення до документів Генерального опису (док. № 5).

Ця публікація має на меті ознайомити широкий загал із документами часів Другої Малоросійської колегії, що висвітлюють питання забезпечення збереженості документів в архіві у другій половині XVIII ст. Зауважимо, що ці документи були відомі дослідникам кінця XIX ст., а стаття І. Теличенко “Скорбный лист архива Малороссийской Коллегии” написана безпосередньо на матеріалах цієї справи і в подальшому дуже широко використовувалася для розвідок кінця XIX – початку XXI ст. про архівну справу⁹; саме тому пропонуємо археографічну публікацію деяких текстів документів для неупередженого та об’єктивного сприйняття їхнього змісту.

Документи, що публікуються нижче, дають уяву про перебіг зазначених вище подій, намагання архіваріусів Малоросійської колегії забезпечити схоронність документів, зменшити будь-який вплив зовнішніх факторів на погіршення фізичного стану документів, а також повну бездіяльність Малоросійської колегії щодо бодай хоч якогось поліпшення умов зберігання документів, виділивши приміщення, придатне для цього. Головним завданням розпочатого Малоросійською колегією службового розслідування було встановлення винного у недбальстві архіваріуса з метою його покарання. Таким архіваріусом і став М. Кедровський, якого позбавили частини жалування, про що він пише у своєму клопотанні до П. О. Румянцева (док. № 4).

Документи подано за хронологією. Тексти публікуються на засадах, розроблених Л. Гісцовою для корпусного видання “Архів Коша Нової Запорозької Січі” (1992)¹⁰. Враховані також рекомендації, опрацьовані В. Німчуком (1995)¹¹. Наявні у текстах слова під титлами типу гспдн, мсця розкриваються без застережень (господин, м’сяця); оскільки справи свого часу були реставровані, тексти по краях (переважно зверху на 1–2 рядки) значно пошкоджені, в квадратних дужках подано реконструйовані авторами за змістом або дотичними документами втрачені частини текстів; у випадках, коли текст реконструювати не вдалося, в

квадратних дужках ставиться трикрапка [...] без застереження у підрядкових примітках. Описки писарів не виправлено, на них акцентується увага за допомогою знаку [!]. Виносні літери внесено в рядок і передано курсивом. Вживання знаків пунктуації, прописних і строчних літер наближено до вимог сучасного правопису. Закінчення аркушів у документі позначено двома похилими рисками//, кінцевий аркуш не позначається.

¹ ЦДАК України (Центральний державний історичний архів України, м. Київ). Ф. 269. Оп. 1. Спр. 4021. Детальніше про ці документи див.: *Барбарук О. Л., Боряк Г. В.* Невідомі документи з історії архівної справи на Україні у XVIII ст.//Архіви України. 1986. № 4. С. 56–59.

² ЦДАК України. Ф. 59. Оп. 1. Спр. 5703. Арк. 1–1зв.

³ Там само. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441.

⁴ Більш детально про це див.: *Теличенко И.* Скорбный лист архива Малороссийской Коллегии//Киевская старина. 1889. № 2. С. 440–458.

⁵ ЦДАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 15046а. Арк. 2.

⁶ Там само. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 71–71зв.

⁷ Там само. Оп. 3. Спр. 3242. Арк. 2, 5.

⁸ Там само. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 67–70.

⁹ Див.: *Теличенко И.* Указ соч. С. 440–458; *Романовський В.* Нариси з архівознавства. Історія архівної справи на Україні та принципи порядкування в архівах. Харків, 1927. С. 71–79.

¹⁰ Методичні рекомендації по підготовці до видання “Архіву Коша Нової Запорозької Січі”/уклад.: *Л. З. Гісцова.* Київ, 1992. 42 с.

¹¹ Правила видання пам’яток, писаних українською мовою та церковнослов’янською української редакції: проект/уклад.: *В. В. Німчук;* Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Інститут української мови НАН України. Ч. 1. Київ, 1995. 54 с.

№ 1

[1758 р., березень]*. – Доповідь архіваріуса Дем’яна Петрашевича Генеральній військовій канцелярії про стан Генерального архіву

Въ каменной архивѣ Генеральной войсковой канцелярії к лучшему и порядочнѣйшему содержанью имѣющихся въ оной разнихъ въ перепліотѣ книгъ, і лежащихъ на полкахъ прежнихъ давнихъ годовъ разныхъ же дель необходимо потребно, чтобъ тѣ книги и дѣла вогкостію, от муру происходящею, не могли битъ спорчены, для поклажи оныхъ подѣлатъ при стѣнахъ деревяніе шафи. А дѣла, лежащие на полкахъ, скласть порядочно по нумерамъ с реєстрами въ сундуки.

Въ оной Генеральной архивѣ имѣтса много такихъ дѣль, коі во время бившого въ Глуховѣ 1748-го года пожару, при перенесеніи ихъ з деревяной въ старую каменную архиву такъ смѣшаны, что і случающихся по онимъ дѣламъ справокъ учинитъ крайне невозможно. Тако жъ и дела, бившіе въ перепи-

* Дату встановлено за документами справи.

ски подь извѣстным титуломъ, остаются нenumerованние безъ реєстровъ; да и въ тѣхъ делахъ, которымъ хотя въ 1742-мъ годѣ и переборъ учиненъ, однакъ за давность времени многие связки розорвались и надписи опалы; для того оные всѣ дѣла, имѣющіеся въ архивѣ, надлежитъ вьновь перебрать и по переборѣ // сообщить порядочно і пореєстровать. Сие же дѣло начать і в действо производить удобно слѣдующимъ теплимъ вьременемъ веснянимъ и лѣтнимъ въ пристойномъ числѣ, по усмотрению и опредѣленію Генеральной канцеляріи, войсковыхъ канцеляристовъ надежныхъ і безотлучныхъ.

При той же Генеральной архивѣ не имѣется книгъ Регляменту и Уложенья (а оные для случающихся справокъ надобны).

Такъ же книги слѣдствия Генерального 1730-го году о маетностяхъ полку Прилуцкого не сискалось по умертвіи канцеляристы войскового Закроецкого, архиву содержавшаго, о чемъ от мене еще в прошлом 1754-мъ году докладомъ представляно Генеральной войсковой канцеляріи.

Такову же книжку Генерального следствия нинѣ заспособно списать чрезъ походную канцелярию въ Правителствующемъ Сенатѣ, а книги Регляменту і Уложенье покупкою ісправить въ Санкт-Петербурге.

Ревизияльные книги всѣхъ полковъ 1723-го году і подлѣнная грамота 1721-го году о шинкахъ въ прошлом 752-мъ годѣ въ Экономическую // канцелярию взяты і о присилке тѣхъ ревизій въ Генеральную канцелярию изшедшого 1757-го году, хотя и сообщеніе въ ту Экономическую канцелярию послано было, точию потому и понынѣ ихъ не прислано.

І о томъ что повелено будетъ.

Войсковій канцеляристъ Демянъ Петрашевичъ

ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 15152. Арк. 2–2зв., 5. Оригінал.

№ 2

[1778 р., не раніше лютого 8]*. – Опредѣленія Малоросійської коллегіи про створення комісії для проведення огляду стану документів архіву

Императорскаго величества Мал[оросій]ская коллегія по предложенію его сиятел[ства] господина генераль-фельдмаршала, сенатора Малой Росіи и Слободской Украинской губерніи государева намѣстника, Коллегіи президента и разныхъ ординовъ кавалера графа Петра Александровича Румянцова Задунайского что из представленія сеи Коллегіи отъ 8 настоящего мѣсяца съ удивленіемъ принужденъ его сиятельство видѣть с какимъ небреженіемъ держанни были ревизіи, что большою частію они нашлись безъ описей, а тѣ описѣ, кои были, сгнили и коль не соблюденъ тутъ должной порядокъ, предписанній узаконеніями, сундуки за замками должны бы ставленни быть в кладовых, а всѣ публичніе дѣла, входящіе въ архиву, надлежитъ архиваріусу свидѣтельствовать и потому с описями принимать; а как-де при находящихся у сочиненіи той ревизіи штапъ-офицерахъ били и малоросійскіе чини и опредѣленіе отъ полковъ канцелярскіе служители, Коллегія то изслѣдовала бь аккуратно какое било опредѣленіе об отдачи тѣхъ ревизій въ архиву, чимъ небреженіемъ упу-

* Дату встановлено за документами справи.

шень предписанній порядокъ в приѣме ихъ; естли сундуки были за замками, то у кого держались отъ нихъ ключѣ; извѣщаль ли архивариус в надлежащее время о предобреженіи *от* порчи и естли извѣщаль то для чего не приказано // [...] и об всемъ ономъ представит его сіятельству [обстоятельствѣ]. А естли при слѣдствіи окажется, что архивариусъ в свое время не доносилъ о предохраненіи от порчи, то его, яко не соблюдшаго и первоначальныхъ правилъ съ сей должности, а тѣмъ оказавшагося не разумѣющимъ оной, отрѣшить отъ нее, препоручит архиву кому из канцелярскихъ служителей по усмотренію Коллегіи впредь до опредѣленія и особливо для освидѣтельствования архива опредѣлить одного изъ господъ членовъ и к нему надобное число канцелярскихъ служителей и предписать, чтобъ всѣ дѣла в разобраніи и в сочиненіи описей приведенни были в совершенный порядокъ а даби и вездѣ в присутственныхъ мѣстахъ дѣла публичніе принимаеми въ архиву и храними (!) были по точному порядку, предписанному въ узаконеніяхъ претвердить отъ Коллегіи во всѣ мѣста указами.

ПРИКАЗАЛИ: по содержанию одного предложенія в повелѣнныхъ обстоятельствахъ учиня по дѣламъ выправки и взявъ въ архивариуса Кедровского отвѣтъ доложить Коллегіи, а для освидѣтельствования архива опредѣлить члена Коллегіи надворнаго совѣтника Туминскаго и к нему надобное число канцелярскихъ служителей, чтобъ всѣ дѣла в разобраніи ихъ и в сочиненіи описей приведенни были в совершенной порядокъ о чемъ дать ему, господину надворному совѣтнику указъ // с тѣмъ, что по приведеніи в пор[ядокъ] архива Коллегія ожидать будетъ [...] его увѣдомленія, слѣдую же оному его сіятельства предписанію послать указъ в здѣшніе подсудственніе мѣста и во всѣ полковые канцеляріи и магистрати, даби публичніе дѣла отдаваеми и принимаеми въ архивахъ с надлежащими описями и храними были по точному порядку в узаконеніяхъ предположенному о семъ же къ должному исполненію судамъ земскимъ и гродскимъ также и подкоморскимъ Генеральной судъ учинилъ бы предписаніе отъ себя.

На подлинномъ тако:

Семень Кочубей
Василій Туманскій
Иванъ Жоравка
Яковъ Козелскій

В докладѣ дѣль Яковъ Валоватъев

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 10–10зв., 15. Копія.

№ 3

1778 р., лютого*. – Свідчення архіваріуса архіву Малоросійської колегії Михайла Кедровського про стан архіву

1778 года февра[ля ... дня Малоросій]ской Коллегіи опредѣ [...] по предложенію его сіятельства високоповелительнаго господина генерал-фельдмаршала, главнокомандующаго кавалерією и украинскою дивизією, сенатора, Малой Росіи и Слободской Украинской губерніи государева намѣстника, Коллегіи

* Дату встановлено за документами справи.

Малоросійської президента, кирасирського военного ордина полку полковника, всѣхъ россійскихъ ординовъ, прусского Черного Орла и голтинскаго Святой Анни кавалера, графа Петра Александровича Румянцова Задунайского въ отвѣтъ показаль архивариусъ Малоросійской коллегіи Михайло Кедровскій:

1-е. Что Генеральную опись Прилуцкого полку въ пятидесяти осми связкахъ указомъ Малоросійской коллегіи велѣно ему за ревизорскими печатми принять въ архиву, Гадяцкого жъ, Полтавского и Лубенского полковъ оной же Коллегіи указами велѣно по реестрамъ от комисіи, при рапортахъ присланнымъ, принять, но какъ оніе реестри обстоятельными оказались к приему по онимъ генеральнихъ описей, а надлежало сочинить вьновь отдатчикамъ, отдатчикъ же Гадяцкого полку Генеральной описѣ войсковий товарищъ Козачкинъ означень билъ в походѣ за подписною под лишеніемъ чина на срокъ (о чемъ и въ рапорте от ревизора в Коллегію представлено) // [... Генера]льная опись [...] и ундер-офицеромъ [...] прислана, коимъ велѣно также в полкъ самоскорѣйше возвратится, то какъ оніе такъ и другихъ полковъ отдатчики докладались сей Коллегіи господину прокурору Алексѣю Семенову, что они не токмо сочинятъ вьновь описей, но и по присланнымъ от Комисіи издавать реестрамъ времени не имѣютъ и потому оны, господинъ прокуроръ, в присудствіи Коллегіи докладываль словесно и по оному докладу велѣно ему, архивариусу Кедровскому, пересмотря связки принять в сундукахъ какъ техъ трехъ, такъ Чернѣговского, Переясловского, Нѣжинского, Стародубовского и Миргородского полковъ и оніе сундуки велѣно от Коллегіи запечатать коллегійскою печатью и соблюдать ее за тою жъ печатью впредь до востребованія, на что и резолюція дана здѣлатъ опредѣленіе, но секретаремъ тогда бывшимъ Карпѣкою пропущенна. Доказательствомъ сему получаеміе нимъ, архивариусомъ, послы от Коллегіи указы, в коихъ прописывается, что как-де оная Генеральная опись хранится за печатью Коллегіи, то оную распечатать при экзекуторѣ Сахновскому, а в другихъ указахъ при секретарѣ Карпѣки и секретарѣ Юзефовичѣ, и, списавъ требуемое Коллегіею, запечатать опять тоєю ж коллегійскою печатью. //

2-е. За замками ни одной Генеральной описи [...] кромѣ полку Миргородского описѣ [в сундуки] заперта представлена, но оны, архивариусъ, принимая ее пересматриваль связки и по приѣме оной ключѣ содержались въ архивѣ и какъ оная, такъ и другихъ полковъ тѣ Генеральніе* описѣ подъ его, архивариуса, смотреніемъ всѣ в цѣлости были. Но когда скоропостижно разламани двѣ комнаты архива архитекторомъ Квасовимъ с повелѣня его сіятельства, бывшего в то время директора над каменнимъ генерал-губернаторскимъ домомъ, князь Платона Степановича господина Мещерского (что нинѣ генерал-порутчикъ, кавалеръ и казанскій губернаторъ), то всѣ нужнѣйшіе дѣла также указы, грамоты и книги опредѣленій и протоколовъ и ревизіи внесенни в двѣ опредѣленніе вьновь комнаты близъ суда Генерального; а Генеральной описѣ сундуки вь осталной на погребяхъ комнатъ складенни. Другого жъ каменного строенія для поставки онихъ сундуковъ не било, но с крайнею нуждою оніе тридцат девят сундуковъ да Стародубовского полку сѣмнадцать лубянихъ коробокъ и трохъ полковъ Киевского, Полтавского и Прилуцкого в связкахъ вомѣщенни в той комнатѣ становя один на другой // [кі самому потолку] вьверхъ такъ, что [до испод]нихъ сундуковъ для обозрѣнія онихъ [приступитъ] иначе

* Слово повторено двічі.

не можно, развѣ винесьши [ихъ] вонѣ. А сохраняль оніе по невидѣ той комнати растворомъ в лѣтное время окошекъ и дверей, дабы воздухомъ свѣжимъ проходило и симъ способомъ цѣлость онихъ избереженна.

3-е. Но когда онѣ, архивариусъ Кедровскій, на глаза ослѣпъ такъ, что и малѣише видѣть не могъ и по той его болѣзни указомъ Коллегіи, состоявшимся 776 году марта 3-го числа, его уволенно, а до выздоровленія его опредѣлено къ отправленію той должности канцеляриста Гавришева под присмотромъ старшого изъ секретарей, то та комната, какъ до нее никакой надобности не доходило, можетъ быть была заперта и отъ погреба въ фатившуюсь гнилю въ исподнемъ сундуки Генеральной описѣ полку Миргородского сотнѣ Хоролской испортились двѣ неболшіе в чернѣ связочки, коих, хотя би и непорѣченніе били, употребить къ переписки незаспособно ибо многіе в чернѣ того полку связки отмѣченни ревизорскими руками, что къ переписки не надобни, что жъ пересматривающими оную Генеральную опись // представленно в Коллегіи [...] то и с того толко ими заключенно, [что] отъ погребового воздуху тѣ связки [в гнили] били, а какъ в теплой комнатѣ обошли, то онихъ какъ гнилыми такъ и порченными назвать не можно, ибо и читать и къ переписки совсемъ способни и оніе жъ никемъ не закреплени, в чемъ посилается он, архивариусъ, на акъкуратнѣйшее освидѣтельствованіе кому от Коллегіи повѣленно будетъ.

4-е. Будучи онѣ, архивариусъ, уволеннымъ отъ должности в самой его болѣзни, вспомня Коллегіи и повелѣніе, что Генералніе описѣ должни быть храними за печатю Коллегіи, вѣдая, что оніе болшею частію были распечатанни с повелѣніи Коллегіи для учиненія требуемыхъ выправокъ, представляль о томъ въ Коллегію рапортомъ 776 года ноября 13 дня да другимъ репортомъ представляль же объ отведеніи для архива еще двухъ комнатъ и о вмѣщенію дѣлъ за умноженіемъ онихъ, также о переплетѣ вновь тридцати книгъ ревизій 764 года и опредѣленій четырехъ годовъ пятидесяти книгъ, в коихъ мишами оправки обѣденни. И по тѣмъ рапортамъ учиненнымъ в Коллегіи опредѣленіемъ велѣно оную // [запечатать коллегійскою печатю] и на то видать потребное число сургуча; [канцеляріи] Скарбу воискового указомъ повелѣно искупить потребное число для оправки книгъ и решенини (!); для архива жъ отвѣсть двѣ комнати и въ онихъ здѣлать полки для положенія дѣлъ. За отводомъ же тѣхъ комнатъ и построикою половъ онѣ, архивариусъ, по маломъ его выздоровленіи, дѣла, комисією разобранніе и описанніе, Генеральною канцелярією прежде запущенніе, въ онихъ комнатахъ расположилъ било, также принятіе отъ Щетной комисіи и по алфавету от суда Генерального десяти полковъ нерѣшенніе вънесенни были и началъ било вносить Генеральную опись; но от канцеляріи Скарбу воискового тѣ жъ саміе комнати отведенни для комисарія по резону, что для избереженія казни имѣется кладовая комната совместно с тѣми комнатами безъ окошекъ во мѣсто погреба, а ему, архивариусу, велѣно опять переносить дѣла в другіе комнати, коі отведенни к валу въ флигелѣ каменного генераль-губернаторского дому, и какъ тѣ комнати по обширности оказались способніе къ расположенію и соблюденію самихъ нужнѣйшихъ дѣлъ архива, то по внесеніи изъ отведеннихъ комисару комнатъ дѣлъ за перво почель вносить // [дѣла] старои архива [...] и указы, гдѣ архивариусомъ оніе вновь [ра]сположенни с тѣмъ, чтобъ очистить [предъ] архива комнату, даби поблизости способнѣе въ оную вносить Генералніе описѣ.

И такъ, не имѣя твердаго и непремѣннаго способнаго для архиви мѣста и частою переноскою с мѣста на мѣсто оной, дѣлая вновь положеніе и имѣя толко одного канцеляриста в подпомогу. Между же тѣмъ и по насилаемимъ из Коллегіи указамъ и справкамъ также и от другихъ департаментовъ всегдашніе виправки дѣлая, не оздоровѣвъ совершенно глазами, такъ многотрудно и заботно время провель, что не могъ успѣть освидѣтельствовать послѣ болезни вскорѣ всѣхъ Генеральныхъ описей по болшему ихъ количеству и усмотрѣть вышеписанную порчъ, о коей и рапортовать случая не имѣлъ.

На подлинномъ подпись тако: Малороссійской коллегіи архивариусъ
Михаила Кедровскій.

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 11–14. Копія.

№ 4

1781 р., лютого 3. – Рапорт Івана та Михайла Туманських Малороссійській коллегіи про результати перевіряння наявності та фізичний стан документів архіву

Послѣ подачи въ оную рапорта прошлаго 780 году июня отъ 24-го числа о освидѣльствованіи и приведеніи въ порядокъ Генеральной описи, свидѣльствовани нами:

1-е, Высочайшіе грамоти (между коими и подлинная привилегія короля полскаго Стефана 1585 года), указы и писма съ 7167 [1659] года по 750-й годъ;

2-е, Иностранной коллегіи и Правительствующаго Сената грамоти жъ съ 750-го года по 765-й годъ къ его сіятельству господину генералу-фелдмаршалу, сенатору и кавалеру графу Кирилѣ Григоровичу Разумовскому въ бытность его въ Малой Россіи гетманомъ;

3-е, печатные экземпляри указовъ отъ 1727-го по 767-й годъ да указы Правительствующаго Сената съ 742 по августъ мѣсяць 750 году в шести книгахъ и сверхъ онихъ указы жъ Правительствующаго Сената отъ 1734 по 749-й годъ копіями въ одной книгѣ, два ордера его сіятельства графа Кирила Григоровича Разумовскаго съ 750 года по декабрь мѣсяць 764 году въ двадцати трехъ книгахъ состоящіе.

И при освидѣльствованіи и здачѣ архивариусомъ Кедровскимъ въновь опредѣленному архивариусу Адамовичу по реестру онихъ грамотъ указовъ и протчего не явилось девяти грамотъ, одного указа и одного манѣфеста, а какихъ именно прилагается при семъ реестрѣ съ отмѣтками*; однако жъ съ семи грамотъ в архивѣ копіи // [сискались ...] неявившихся грамотъ, [указа и манѣфеста] копіи нѣтъ.

Архивариусъ Кедровскій во взятой с него о томъ сказкѣ показалъ, что онъ ко отправленію должности архивариуса опредѣленъ Коллегиею словесно въ 766 году в декабрь мѣсяць по случаю, что, за умертвіемъ архивариуса Гусаревскаго, архива была запечатана и по ней никакова отъправленія и выправокъ не чинено; и отъ Малороссійской коллегіи по смерти Гусаревскаго объ отдачѣ или приемѣ архива по реестрамъ повелѣнія не было. А онъ, Кедровскій, какъ грамотъ и указовъ, такъ и всей архиви принятихъ Гусаревскимъ

* Див. цю ж справу. Арк. 49–50зв.

дѣль не принималъ ни от кого по реестрамъ и не свидѣтельствовали (кромѣ входящихъ вѣновь за его управленія должностью), а продолжали трудъ въ отправленіи справокъ и указовъ самъ единственно чрезъ двенадцать лѣтъ, почему и свидѣтельствовать времени и причины не имѣлъ безъ особливаго на то повелѣнія и опредѣленія къ тому канцелярскихъ служителей. И какъ имъ, Кедровскимъ, самимъ чрезъ себя по прописаннымъ обстоятельствамъ освидѣтствованія грамотамъ и указамъ, всѣмъ деламъ не чинено, то и о грамотахъ, какъ отѣмѣченныхъ Дѣвовичемъ семи и указѣ, такъ и о двухъ неотѣмѣченныхъ, также и о экземплярѣ манѣфеста, были ль они и гдѣ дѣвались или находятся, знать случая не имѣлъ и о выдачѣ оныхъ отъ Коллегіи при отправленіи имъ должности повелѣнія не получалъ.

За отпускомъ же в дом его, // Кедровского, Коллегію [...] и июле мѣсяци, въ 775 генварѣ и февраль въ мо[...], въ 776 за увольненіемъ его по болѣзни глазъ и приключившейся было слѣпотѣ чрезъ полгода и болѣе, да въ 777 году в декабрѣ мѣсяцѣ за отпускомъ же его въ домъ по причинѣ умертвія матери его, опредѣляемы были Малороссійскою коллегією къ отправленію должности канцелярысти Кондратковскій, Гаврышевъ и Гречинскій, то не требованно ль отъ Коллегіи у нихъ тѣхъ двухъ грамотъ не отѣмѣченныхъ случайно въ кантору ко усмотрѣнію по каковымъ дѣламъ, (равно какъ и у его, Кедровского, въ кантору многократно требуемы были подлинныя грамоты, но и возвращены ему жъ, Кедровскому, или же прежними архивариусами въ Коллегію предоставлены), того онъ, Кедровскій, не знаетъ. А онъ, Кедровскій тѣхъ двухъ неотѣмѣченныхъ грамотъ и экземпляра манѣфеста не выдавалъ никому.

Для того о всемъ вышеписанномъ Малороссійской коллегіи представляемъ, докладывая при томъ, что изъ тѣхъ свидѣтельствованныхъ грамотъ нѣкоторые отъ ветхости заплѣснивили и подгнили такъ, что в иныхъ местахъ пораспадалися, другіе же, новѣйшіе, отъ сирости немного заплѣснивили, также на згибахъ поламались и пораздирались, а книги указовъ Правительствующаго Сената всѣ и ордеровъ нѣкоторые въ такомъ ветхомъ переплетѣ, что и листы въ нихъ с кореню повиспадали и пораздиралися на писанномъ, какъ все то на страницахъ отѣмѣченно въ прилагаемой при семъ книгѣ вѣновь сочиненныхъ реестровъ всѣхъ свидѣльствованныхъ грамотъ, указовъ и протчого вышепоказанного, состоящей на шестистахъ двадцати двухъ листахъ. Чего для // [...] коі пораздирались и попортились [подѣклась] толстою бумагою или холстомъ, а указы Правительствующаго Сената и нѣкоторые гетманскіе ордера вѣновь переплестъ въ кожу и опредѣлить надежныхъ служителей для списиванія чистимъ писмомъ копій съ именныхъ грамотъ, писемъ, и указовъ, которыхъ же годовъ съ грамотъ копій въ архивѣ нѣтъ прилагается при семъ вѣдомость*. Въ реестрѣ разнихъ чернихъ отпусковъ гетманскихъ подъ № 2-мъ показанъ ковертъ за печатью войсковою, въ которомъ справка изъ кабинета въ походную генералную канцелярію по какимъ указамъ и правамъ гетмани чинить силни на дачу деревень и отакова коверта какъ между тѣми черними отпусками такъ между грамотами и указами нѣтъ, а сискались два пакета – одинъ между грамотами 1763 году подъ № 51 за печатью неизвѣстною, на которомъ надписано: двѣ грамоти секретныя, отданіе в канцелярію 763 году

* Див. там само. Арк. 48.

февраля 20, а другой – между оными черными отпусками за печатью бывшей Генеральной канцелярии съ надписью: крестъ и звѣзда полковника Божича, то не повелено ль будетъ предъставить въ Малороссійскую коллегію оние пакети для распечатанія и осмотра, нѣтъ ли въ которомъ изъ оныхъ и означенной неявившейся справки.

На подлѣнномъ тако: Иванъ Туманский
Михаило Туманский

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 46–47зв. Копія.

№ 5

1783 р., лютого 16. – Донесення архіваріуса Кедровського президентові Малоросійської коллегії П. О. Румянцеву з проханням розпорядитися про видачу йому затриманного на час слідства жалування

Сіятельнѣйшему графу, високоповелителному господину генераль-фельд[маршалу], главнокомандующему кавалерією и украинскою див[изиєю], [сє]натору, кіевському, чернѣговському и новгородскому-сѣверс[кому госу]дареву намѣстнику, Коллегії Малоросійской презид[енту], кирасирского военного ордина полку полковнику, и многих ординовъ кавалѣру Петру Александровичу Румянцову Задунайскому

Всєнижайшое доношеніе!

Полагая твердимъ предмѣтомъ извиненію моему великодушіе Вашего сіятелства, клоняющєсь всегда къ презрѣнію безпомощныхъ и угнѣтенныхъ, подкрѣпляя оныхъ рукою власти и правосудія, побудился наконецъ сообразить обстоятельства моего неблагоденствія, изьясняющіе при томъ свойства моеї невинности слѣдующіе:

1-е. Въ *отвѣтъ*, взятомъ *от* меня 778 года марта мѣсяца Малороссійскою коллегією не усмотрено несходственного съ точностію показанія моего и не оспорено, а только пристушено нерезонно къ обвиненію меня за нерепортицію о небольшой порчи в чернѣ Генеральной описи, поставленной в архивѣ на погребу за печатми Коллегії, которой мнѣ распечативаніе // самому не было позволенія, но экзекутору или секретарямъ указами Коллегії на случай нужныхъ виправокъ велѣно распечативать, почему репортовать не мнѣ слѣдовало, и за то Малороссійскою коллегією *отрѣшеня от* должности не по винѣ моеї до усмотра Вашего сіятелства.

2-е. Слѣдствіе надъ мною Малороссійскою коллегією учреждено было не імѣя на то повелѣнія *от* Вашего сіятелства единственно для того толко, чтобъ удержаніемъ половины жалованья моего здѣлать мнѣ угнѣтеніе и на запросъ чрезъ предложеніе Вашего сіятелства подъ какимъ слѣдствіемъ я нахожусь с которого года мсца и числа, никакъ не *отвѣтствовано*, а наконецъ безъ всякого предписанія и все жалованье мое задержано, коего не получая продолжалъ трудъ мой въ здачи архивы на собственномъ иждивеніи.

3-е. Изъ представленія Малороссійской коллегії, внесенного къ Вашему сіятелству *от* 26-го генваря сего года *откривается*, что всѣ безъ потерянія отдани мною по описямъ дѣла и, чтобъ неявившіеся били, не показано (хотя мнѣ архива по смерти Гусаревского никемъ не отдавана), также порчъ не во время моего содержанія последовала и // не въ дѣлахъ толко, но въ книгахъ

и грамотахъ (какъ изъ приложенного доклада архивариуса Гусаревскаго значить*).

4-е. По означеннымъ обстоятельствамъ я, состоя неразрѣшеннымъ, не только лишаясь посредства въ полученіи за двадцать одинъ годъ службы моею награжденія, но и способовъ къ испрошенію за оную по Коллегіи свидѣтельства и симъ случаемъ, не имѣя мѣста къ препитанію, подвергаюсь конечному бѣдствію съ женою и дѣтми, кои страдаютъ совмѣстно, не имѣя приличного прокормленія и одѣянія, а болше свойственного имъ в наукахъ воспитанія, причиною удержаного мнѣ семьсотъ рублей жалованя, коего неполученіемъ, питаюсь изъ собственного чрезъ пять лѣтъ капитала, вошелъ в разорительной долгъ. Для сего Вашего високографскаго сіятельства всенижайше прошу милосерднаго призрѣнія о разрѣшеніи меня.

Къ сему доношенію руку приложилъ Малороссійской коллегіи архивариусъ Михайла Кедровскій.

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 7–7зв., 16. Оригінал.

№ 6

1783 р., червня 14. – Рапорт архіваріуса Герасима Адамовича Малороссійській коллегії про приймання документів до архіву, описування та передавання документів до канцелярії новостворених намісництв

Въ силу данныхъ изъ Малороссійской коллегіи изшедшого июня отъ 7 и сего июля отъ 3-го числа мнѣ указовъ за раздѣленіемъ мною книгъ ревизій 764 года по принадлежности въ Киевское, Черниговское и Новгородское-Сѣверское намѣстническія правленія и по розсилки изъ Малороссійской коллегіи онихъ в тѣ намѣстническіе правленія вступилъ я нынѣ съ однимъ, съ числа опредѣленныхъ отъ Малороссійской коллегіи и отъ Суда Генералнаго въ помощь мнѣ семи человекъ канцелярскихъ служителей, канцеляристомъ въ раздѣленіе по намѣстничествамъ же Генералной описи, оставя двухъ канцеляристъ для разбору протчихъ архивныхъ дѣлъ, а трохъ для описанія разобранныхъ уже въ немаломъ количествѣ дѣлъ. Семей же канцеляристъ, кои опредѣленъ отъ Суда Генералнаго, Иванъ Жила, прошлаго маіа отъ 5-го по нынѣ въ архивъ не ходитъ и гдѣ онъ находится мнѣ неизвѣстно, о чемъ поданъ въ Судъ Генералный отъ мене изшедшого июня отъ 26 рапортъ с прошеніемъ об опредѣленіи на мѣсто оногo Жили другого, но оногo еще не опредѣленно и об оному же и Малороссійской коллегіи от мене рапортомъ того жъ числа дано знать.

Относительно жъ данныхъ изъ Малороссійской коллегіи прошлаго 782 году априля отъ 13-го и маія отъ 18 числа мнѣ указовъ о приемѣ мнѣ дѣлъ, бывшихъ Скарбовой канцеляріи // (кои состоятъ въ множественномъ количествѣ) и Щетной комисіи, то на оніе Малороссійской коллегіи отъ мене къ милостивому благоуваженію репортами донесенно, что я, будучи занятъ раздѣленіемъ съ опредѣленными канцеляристами архивныхъ дѣлъ по намѣстничествамъ и всегдашнимъ отправленіемъ по насилаемымъ съ Коллегіи указамъ и запросамъ, по

* Див. цю ж справу. Арк. 71–71зв.

сообщеніямъ Киевского, Черниговского и Новгородского-Сѣверского намѣстническихъ правленій и палатъ тѣхъ намѣстничествъ, такъже и с протчихъ мѣстъ с требованіемъ съ разныхъ узаконеній копій и съ другихъ по разнымъ дѣламъ выдовъ (окромѣ челобитческихъ дѣлъ) справокъ, с коихъ болшою частію нужные и требующіе для аккуратныхъ выравокъ немалого времени и за всеприлѣжнѣйшимъ моимъ стараніемъ и трудами не могу успѣвать, чтобы между тѣмъ принимать и оніе Скарбовой канцеляріи и Щетной комисіи дѣла, и что по неимѣнію кому списывать тѣхъ требуемыхъ съ разныхъ мѣстъ съ узаконеній многихъ копій (о чемъ и Малороссійская коллегія благоволилъ примѣтитъ съ ежечасто посылаемыхъ въ оную Коллегію от меня рапортовъ съ приложеніемъ тѣхъ копій), занимая для списыванія онихъ копій // в силу указа Малороссійской коллегіи тѣхъ же канцеляристъ, кои опредѣленни к разбору дѣлъ, чинится чрезъ то немалая остановка в разсужденіи оныхъ дѣлъ.

А яко и сего 783 году маія от 4-го указомъ изъ Малороссійской коллегіи предписанно мнѣ принимать бывшей Скарбовой канцеляріи дѣла и протчое, при томъ же в силу предложеній его сіятелства господина генераль-фелдмаршала, сенатора, киевского, черниговского и новгородского-сѣверского государева намѣстника, Коллегіи Малороссійской президента и разныхъ орденовъ кавалера графа Петра Александровича Румянцова Задунайского указами *жс* съ оной Коллегіи подтверждается мнѣ, чтобы я въ раздѣленіи Генеральной описи и всѣхъ архивныхъ дѣлъ употребилъ наиприлѣжнѣйшее стараніе.

Въ таковыхъ обстоятелствахъ не могу я знать къ чему приступить: къ приему ли дѣлъ? или в силу многихъ предписаній его сіятелства окончивать начатое мною раздѣленіе Генеральной описи? и послѣ того приступить къ обревѣдованію описанныхъ // уже протчихъ архивныхъ дѣлъ и к разсылки оныхъ въ подлѣжащіе мѣста? Въ одно жъ время раздѣлять дѣла, выправки по указамъ и справкамъ Коллегіи чинить и дѣла принимать не нахожу удобства и силъ по чловѣчеству.

И ежели вступитъ мнѣ въ приемъ дѣлъ вышепомянутыхъ Скарбовой канцеляріи и Щетной комисіи, а сверхъ онихъ и от содержавшихъ въ Коллегіи по разнымъ экспедиціямъ дѣла, кои состоятъ въ архивѣ запечатанные въ девятнадцати сундукахъ, да колодниче въ двохъ сундукахъ и протчихъ, слѣдующихъ к отдачи въ архивъ Коллегіи дѣлъ, то зачатое мною съ однимъ токмо по вышесказанному канцеляристомъ раздѣленіе по намѣстничествамъ Генеральной описи, составляющей болшимъ своимъ количествомъ мало не половинную часть противъ другихъ архивныхъ дѣлъ, можетъ приостановитъ ся и за то невинно подвергну себя строгому отвѣту. Яко въ подтвержденіе прежнихъ отъ его сіятелства Малороссійской коллегіи данныхъ предписаній и прошлого марта отъ 4-го сего года // по доношенію моему оной Коллегіи предложеніемъ между протчимъ повелѣнно объявить мнѣ, чтобы я порученной мнѣ в архивѣ разборъ дѣлъ наиприлѣжно старался кончить, сверхъ же того и по посылаемымъ съ Коллегіи указамъ и запросамъ нужныхъ выравокъ чинить будетъ нѣкому, въ чемъ такъже послѣдуетъ въ дѣлахъ остановка. Сего для Малороссійской коллегіи нижайше прошу, принявъ въ милостивое уваженіе вышеписанные обстоятелства, а при томъ и понесенные мною въ настоящей должности болѣе пяти годъ труда, первѣе въ приемѣ архивныхъ дѣлъ и протчего и въ подробномъ при чинимомъ освидѣтелствованіи архива всего того описаній (какъ о томъ значить съ поданныхъ въ Малороссійскую кол-

легію отъ опредѣляемыхъ къ тому освидѣтельствванію оной Коллегіи членомъ рапортовъ с приложеніемъ книгъ реестровъ), а нынѣ въ раздѣленіи оныхъ по намѣстничествамъ при отправленіи при томъ всегдашнихъ справокъ дабы мнѣ въ раздѣленіи Генеральной описи и другихъ принятыхъ мною архивныхъ дѣлъ препятствыя // по вышеизясненному, а въ приемѣ какъ бывшихъ Скарбовой канцелярії и Щетной комисіи, такъ и другихъ, следуемыхъ къ здачи в архивъ дѣлъ, остановки быть не могло, о увольненіи меня отъ приему всѣхъ оныхъ дѣлъ (яко я в настоящей должности за окончаніемъ порученнаго мнѣ раздѣленія архивныхъ дѣлъ быть не желаю), о чемъ и въ поднесенномъ его сіятельству от мене доношеніи изясненно, и об опредѣленіи къ приему тѣхъ дѣлъ кого другого представить къ высокомилоствому его сіятельства благородносмотрѣнію.

Подлинной подписал архивариус, полковии писарь Герасимъ Адамовичъ.

Скріпа: Съ подлиннымъ // читаль // коллежскій // канцеляристъ Тимофѣи Имшенецкій

ЦДІАК України. Ф. 736. Оп. 1. Спр. 153. Арк. 72–73зв., 81–81зв. Засвідчена копія.

№ 7

1784 р., січня 13*. – Рапорт Олександра Рахманова Малоросійській коллегіи про діяльність Михайла Кедровського на посаді архіваріуса та упорядкування документів архіву

Прошлого 1783 года августа отъ 29-го дня указомъ изъ Малоросійской коллегіи по предложенію его сіятельства господина генераль-фелдмаршала, сенатора, кіевского черниговского и новгородского-сѣверского государева намѣстника и разныхъ ординовъ кавалера графа Петра Александровича Румянцова Задунайского, въ коемъ, изображая послѣдовавшее изъ Малоросійской коллегіи отъ 19-го генваря того 783-го году къ его сіятельству представленіе о учиненномъ мною имѣючихся въ архивѣ Коллегіи дѣлъ освидѣтельствваніи и о прочемъ, его сіятельство даетъ Коллегіи примѣтити, что здѣланное мною освидѣтельствваніе архивы недостаточно и тѣмъ болѣе, что я, описывая найденное поврежденіе дѣлъ не пояснилъ, кто точно въ порчѣ ихъ состоитъ виновнымъ, и не изслѣдоваль, для чего и кемъ двѣ подлѣнные грамоты на пожалованные Полуботкамъ села Орловку и Казыловку положѣны въ дѣла, гдѣ имъ и быть не надлежало; а изъ сего видно, что Кедровскій содержаль архиву непорядочно и въ небреженіи, а потому его сіятельство вновь Коллегіи препоручаетъ, чтобы она по точности его сіятельства прежнихъ здѣланных // Коллегіи предписаній о приведеніи архивы в совершенной порядокъ всеприлѣжное употребила старанье, а затѣмъ и о Кедровскомъ разсмотренье, которое до его сіятельства отънюдь не отъносится, здѣлала по законамъ и ежели онъ, Кедровскій, считаеть себе обыженнымъ, то велѣно, чтобы я по точности сего и прежнихъ его сіятельства здѣланных Коллегіи предписаній о приведеніи архивы в совершенной порядокъ всеприлѣжное употребилъ стараніе и о успѣхи въ томъ репортоваль бы Коллегіи. И яко в силу прежде даннаго изъ Малоросійской коллегіи по предложенію его сіятельства 782 году априля отъ 28-го мнѣ указа свидѣтельствванна мною дѣла въ архивѣ Коллегіи, имѣющіесь при

* Дату встановлено за копією; див. цю ж справу. Арк. 1–4зв.

здачи оныхъ объявленнѣмъ Кедровскимъ архивариусу, писарю полковому Адамовичу и при такомъ чинимомъ мною освидѣтелствованіи оказалось, что между старыми дѣлами, именно отъ 1672-го по 748-й годъ многіе дѣла по краямъ отъ верху, а иныя отъ низу, на неписанномъ, другіе жъ по серединѣ на писанномъ, подгнилы; а отъ 748-го по 766-й годъ немногіе дѣла отъ гнилѣ мало повреждены. Помянутой же Кедровскій во взятой у него тогда сказкѣ показаль, что оная въ дѣлахъ порчѣ послѣдовала не во время содержанія его, но за бытности прежнихъ архивариусовъ имѣя въ комнатахъ на погребу свое // положеніе, утверждая тоѣ представленнымъ мнѣ докладомъ, которой написанъ въ Малороссійскую коллегію 766 году августа 20-го архивариусомъ Гусаревскимъ о порчѣ гнилью книгъ, дѣлъ и грамотъ, о чемъ отъ меня въ обстоятельствѣ въ Малороссійскую коллегію 782-го году декабря 5-го репортъ представлено съ донесеніемъ при томъ, что хотя при чинимомъ прежде опредѣленными в силу предложенія его сіятельства отъ Малороссійской коллегіи надворнымъ совѣтникомъ и оной Коллегіи членомъ (что нынѣ Кіевской губерніи прокуроръ) Туманскимъ, и коллежскимъ ассесоромъ Туманскимъ же освидѣтелствованіи не явилось двухъ подлѣнныхъ грамотъ, въ реестри при репортѣ въ Малороссійскую коллегію 781-го февраля 3-го поданномъ*, значащихся: 1-й – 732-го декабря 8 къ гетману Апостолу объ одачѣ во владѣніе Полуботкамъ сель Орловки и Казилówki и объ отъказѣ на поданіе челобитья полковника чернѣговского Остапова, а 2-й – 733-го годовъ генваря 29-го числа къ оному жъ гетману Апостолу состоявшихся по челобитью бунчуковыхъ товарищей Андрея и Якова Полуботковъ, об отъказѣ отобранныхъ у нихъ и завладѣнныхъ другимы мелницъ, лѣсовъ и грунтовъ, принадлежащихъ къ селамъ, утвержденнымъ отцу ихъ грамотами, о коихъ оными Туманскими взято въ его, Кедровского, показаніе; однакъ при приѣме архивариусомъ Адамовичемъ отъ Кедровского Чернѣговского полку дѣлъ и при чинимомъ мною освидѣтелствованіи // тыя грамоты при дѣлѣ бунчукового товарища Андрея Полуботка заводномъ съ разными персонами сыскались.

Для того в силу вышеписанного Малороссійской коллегіи указа требовано отъ означенного Кедровского показаніе:

1-е, почему онъ, Кедровскій, ведаеть, что точно вышепоказанной докладъ архивариусомъ Гусаревскимъ докладиванъ Малороссійской коллегіи и оной ему возвращень коллегією безъ резолюціи и чемъ онъ того доказать можетъ и естьли онъ, Кедровскій, о томъ докладѣ былъ извѣстенъ, то за вступленіемъ имъ, Кедровскимъ, въ должность архивариуса, ведая потому о порчѣ архивныхъ дѣлъ и протчего и что оныя время отъ времени въпредъ въ болшую порчѣ приходитъ могутъ, представляль ли об ономъ Малороссійской коллегіи или не представляль и для чего, а

2-е, о вышеписанныхъ двохъ грамотахъ для чего и кемъ оныя положены въ дѣло, гдѣ имъ и быть не должно.

На что онъ, Кедровскій в отвѣтъ показаль:

1-е, что онъ о докладѣ, которой точно архивариусомъ Гусаревскимъ подаванъ въ Малороссійскую коллегію и Коллегією ему, Гусаревскому, возвращень оной безъ резолюціи вѣдаеть потому, что онъ, Кедровскій, опредѣленъ былъ тогда въ помощь къ Гусаревскому въ архиву канцеляристомъ и оной

* Див. док. № 4.

докладъ за подачею въ Коллегіи пролежалъ болѣе двухъ неделъ, напоследокъ за возвращеніемъ оного // безъ резолюціи, когда принесенъ Гусаревскимъ въ архиву при ему Кедровскому и переводчику Дѣвовичу (кой былъ в зачѣ архивы) слыхалъ между Гусаревскимъ и Дѣвовичемъ разговоръ и разсужденіе ихъ, что не по иному резону оной докладъ безъ резолюціи возвращенъ, какъ толко что Коллегія за неприличное почла объяснят сей о гниль не порядокъ на первой случай вступленія въ присудствіе президенту его сіятелству графу Петру Александровичу Румянцову Задунайскому, и чтобъ не подлежать по изслѣдованіи възысканію тѣмъ, под коихъ наблюденіемъ содержавшій архиву канцелярист Демянъ Петрашевичъ неосмотрительно на полкахъ къ каменной стѣнѣ всѣ старыя дѣла положилъ, отъ коей всегда, а особливо въ весняное время, мокрота входила, отъ чего оныя и поврежденны гнилью; и сіе точно доказываютъ всѣхъ старыхъ дѣлъ испорченіе береги, которые къ стѣнѣ положеніе свое имели. И какъ Гусаревскій съ Дѣвовичемъ полагалы мненіе впредь о порчѣ оныхъ дѣлъ докладывать за непристойное, дабы не причтенно каковой доткливости то и ему, Кедровскому, за поступленіемъ въ должность не оставалось посредства докладывать о томъ, чего поисправить не можно, а только бь навѣсть на себя гнѣвъ за чужіе погрѣшности, коего-де не минуль и нынѣ терпѣть; а чтобъ оніе въ болшую порчѣ не пришли, то старался изъсушить, почему оны и лутшей выдѣ прежнего // имѣютъ (какъ и въ прежнемъ его, Кедровского показаніи сказано), Съверхъ того, всѣ старыя канцелярскіе служители извѣстны, что послѣ бывшего въ 748 году въ Глухове пожара оныя дѣла сложены были въ каменной колоколнѣ Михайловской церкви, гдѣ, безъ сомненія, по теснотѣ и неспособность могли повредитца, но и сего по причинѣ давности времени, а паче, что содержавшіе оныя дѣла канцеляристы первѣе Закравецкій, потомъ Демянъ Петрашевичъ давно уже померлы, възысканія чинити нѣ на комъ.

На 2-е, для чего и кемъ грамоты положены въ дѣло, гдѣ имъ и быть не надлежало онъ, Кедровскій, не вѣдаетъ кемъ положены, и онъ не вкладывалъ ихъ въ томъ берется на присягу, и оныя грамоты не въ особомъ какомъ дѣлѣ, но дѣло совмѣстное о тѣхъ же деревняхъ точно, о коихъ и грамоты, что доказываетъ имѣющаяся при томъ же дѣлѣ и копія грамоты 733 года генваря 29-го дня состоявшейся старыннымъ писмомъ списанная, то можетъ статца въ прежныя времена для справки взяты и положены, или безъ бытности за отпускомъ его, Кедровского, въ домъ, равно какъ и экземпляръ 752 году майя 25 безъ него чрезъ цѣдулку секретаремъ ассесоромъ Михайломъ Лустою взять и не возвращенъ понынѣ, о коемъ цѣдулка при репортѣ въ Коллегію имъ, // Кедровскимъ, представлена и при дѣлѣ, надъ нимъ веденномъ имѣется, и что Кедровскій по смерти архивариуса Гусаревского грамотъ ни отъ кого не принималъ и дѣлѣ, почему и не зналъ об оныхъ и считал, что оныя въ Коллегіи въ канторѣ, такъ какъ и многіе были грамоты, которые возвращены ему, Кедровскому, при зачѣ нимъ архивы и затѣмъ чрезъ репортъ просылъ о происканіи оныхъ въ канторѣ по незнанію; но нынѣ, какъ уже имѣются грамоты налицо, показанный рапортъ и прежнее показаніе остаются ненужными.

По справки жъ мною съ тѣмъ дѣломъ, при коемъ вышеписанные подлѣнные грамоты при приѣмѣ архивариусомъ Адамовичемъ отъ Кедровского дѣлѣ и при чинимому мною оныхъ освидѣтельствованіи сысканы (которые надписано тако “Дѣло по доношеніямъ бунчуковаго товарища Андрея Полуботка на раз-

ных персонъ в разныхъ искахъ зачатое съ 723 году”), оказалось, что при том же дѣлѣ между прочимъ имѣется подлѣнное доношеніе отъ онаго бунчуковаго товарища Андрея Полуботка въ Генеральную канцелярію 734 году мая 14-го поданное съ прошеніемъ о возвращеніи ему грунтовъ и мелницъ по силѣ жалованныхъ ему грамотъ, приложенныхъ при томъ доношеніи въ справочныхъ копійхъ и между оными имѣется на листахъ 30 и 31 стариннымъ почеркомъ писанная, никемъ // не закреплённая копія грамоты 1733 году генваря 29-го с Коллегіи иностранныхъ дѣлъ къ гетману Апостолу, по челобитью бунчуковыхъ товарищей Андрея и Якова Полуботковъ состоявшейся, и по сводѣ той копіи с подлинною грамотою, которая съ другою грамотою, какъ выше значить при томъ дѣлѣ при приемѣ Адамовичемъ отъ Кедровскаго дѣла и при чинимомъ мною оныхъ освидѣтельствствованіи сыскались, а при чинимомъ прежде вышепомянутыми господами Туманскими освидѣтельствствованіи грамотъ оныхъ не оказалось, явилась въ точности съ подлѣнною.

Отъносительно жъ даннаго нынѣ предписанія, дабы я по точности предложенія его сіятельства, въ вышеписанномъ указѣ изображеннаго, и прежнихъ отъ его сіятельства здѣланныхъ Коллегіи предписаній о приведеніи архива въ совершенный порядокъ всеприлѣжное употребилъ стараніе, то яко нынѣ архивные дѣла в силу предложеній его сіятельства архивариусомъ Адамовичемъ купно съ опредѣленными отъ Малороссійской коллегіи, Суда Генеральнаго и отъ намѣстническихъ правленій канцеляристами разбираются по намѣстничествамъ, то оному Адамовичу дано отъ мене писменное повелѣніе, дабы онъ всеприлѣжно старался при разборѣ по намѣстничествамъ дѣла. Генеральные дѣла, коі не подлежатъ // къ розсылкѣ, а остаются должны въ архивѣ Коллегіи, разобравъ особо по матеріямъ и склавъ ихъ по годамъ, мѣсяцамъ и числамъ, учинить означенными жъ канцеляристами порядочные описи, почему какъ принятіе архивариусомъ Адамовичемъ отъ Кедровскаго архивные дѣла, такъ и которые приняты жъ имъ изъ Малороссійской коллегіи до отъкрытія въ Малой Россіи намѣстническихъ правленій, о числѣ которыхъ въ прежде поданныхъ отъ мене и отъ архивариуса Адамовича въ Коллегію репортахъ значится, всѣ разобраны по намѣстничествамъ а генеральные дѣла, коі с тѣхъ дѣлъ отобраны и которые должны оставаться въ архивѣ Коллегіи, въ такой точно порядокъ какъ вышезначить приводятся. И дѣлаются описи генеральнымъ дѣламъ по одной, а слѣдуемымъ къ розсылкѣ по двѣ описи, съ коихъ одны для отъсылки въ намѣстническія правленія купно съ дѣлами, а другіе для оставленія съ архивѣ. Слѣдуетъ же теперь разбирать тѣ толко дѣла, которые по указамъ изъ Малороссійской коллегіи изышедшаго 783 году, къ архивариусу Адамовичу состоявшимся, онъ, Адамовичъ, отъ содержавшихъ прежде въ Коллегіи дѣла по военной, внутренней и апелляціонной экспедиціямъ // [принялъ] отъ актуаріуса Даниловича и протоколита Храпачева и прочихъ, коихъ всѣхъ дѣлъ какъ по реестрамъ значить 22 230.

Для того о всемъ вышеписанномъ представляю на благоразсмотреніе Малороссійской коллегіи, прилагая при семъ со всего дѣла, произведеннаго при чинимомъ освидѣтельствствованіи Генеральнаго архива прежде опредѣленными в силу предложеній его сіятельства отъ Малороссійской коллегіи членами и мною выписку.

На подлѣнномъ тако: Александръ Рахмановъ

По листамъ скрепиль архивариусъ полковый писарь Герасимъ Адамовичъ Коллежскій ассессоръ Иванъ Войцеховичъ

Скрипа: С подлѣннымъ // читаль // Мало- // російскою // коллегіи // канцеляристь Михайла Прасоль

ЦДІАК України. Ф. 736. Оп. 1. Спр. 352. Арк. 22–26зв. Засвідчена копія.

№ 8

1786 р., січня 19. – Донесення Олександра Дублянського і Олександра Давидовича президентів Малоросійської коллегії П. О. Румянцеву про стан архіву та передавання справ архіваріусом Михайлом Кедровським архіваріусу Герасиму Адамовичу

Сіятельнѣйшій графъ! Высокоповелительный господинъ генераль фельд[маршалъ] главнокомандующій кавалерією и украинскою див[изією], [се]наторъ, кіевскій, черниговскій и новгородскій-сѣверс[кій госу]даревъ наместникъ, Коллегіи Малоросійскої презид[ентъ], кирасирскаго военнаго ордина полку полковникъ, всѣх російскихъ ординовъ, прусскаго Черного Орла и голстинскаго Святыя Анны кавалеръ

Милостивый государь!

По силѣ предложенія Вашего сіятельства Малоросійскої коллегії изшедшаго 1782 года 20-го апрѣля подъ № 820 даннаго касательно имѣющихъ въ архивѣ Коллегії дѣлъ, и о прочемъ, Малоросійская коллегія оп[редѣ]лила, и данными указами господину члену Коллегії секундъ-майору Раханову и архиваріусу полковому писарю Адамовичу предписала, чтобы Адамович употребилъ наиприлежнѣйшее стараніе о самом скорѣйшемъ приѣме дѣлъ отъ бывшаго архивариусомъ Кедровскаго по описи; для чего и удѣлено ему, Адамовичу, изъ Коллегії и суда Генеральнаго потрібное число канцелярскихъ служителей; а упомянутой членъ Коллегії чтобы по освидѣтельствваніи тѣхъ дѣлъ о настоящемъ ихъ состояніи а о не являющихся изслѣдованію увѣдомить Коллегію съ указаніемъ выновнаго в томъ. Чтобы всѣ принадлежащія къ розыскѣ изъ архива дѣла // в Кіевское, Черниговское и Новгородское-Сѣверское намѣстничества архиваріусъ Адамовичъ, изготавивъ по силѣ даннаго ему отъ 5 числа того апрѣля изъ Коллегії указа подалъ Коллегіи репортъ съ показаніемъ: какіе именно исправитъ надобно потрібности для тѣхъ дѣлъ, такожъ и подъ отвозъ ихъ лошадей порознь въ каждую губернію о чемъ и дабы другіе всѣ в архивѣ остающіеся дѣла при упомянутомъ же господину члену Коллегії освидѣтельствовавъ хранено въ цѣлости, о томъ имъ господину члену Коллегії и архиваріусу Адамовичу во оныхъ указахъ велено.

Вслѣдствіе чего оной членъ Коллегії маіоръ Рахановъ подалъ Коллегіи репортъ съ преставленіемъ, что означеннымъ архивариусомъ писаремъ полковымъ Адамовичемъ отъ Кедровскаго всѣ имеющіеся въ его содержаніи дѣла по реестрамъ приняты за ихъ росписками въ приѣмъ и отдаче на тѣхъ реестрахъ. Которые дѣла имъ, членомъ Коллегії освидѣтельствованы, и яко при чинимомъ освидѣтельствваніи оказалось, что между старыми дѣлами, именно: отъ 1602 года по 748-й годъ многіе дѣла по краямъ отъ верху, а иныя отъ низу, на неписанномъ, другіе жъ по срединѣ на писанномъ подѣ-

гнилы, а от 748-го по 766-й годъ немногіе дѣла отъ гнилѣ мало повреждены, но ко употребленію какъ тѣ старыє, такъ и послѣдніе дѣла, могутъ быть способны и состоятельны. Отъ 766 жъ года по 777-й годъ дѣла безъ всякой порчи состоятъ.

А во взятой отъ Кедровскаго сказке письменно онъ показалъ // что въ старыхъ дѣлахъ отъ 1602 года по 748-й годъ [по]слѣдовала порчъ не во время содержанія его, но [до] вступленія въ должность сію переводчика [Семена Дѣ]вовича ибо за опредѣленіемъ его, Дѣвовича, въ архи[ву] ордеромъ его сіятельства господина генерала-фельдмаршала, сенатора и разныхъ ординовъ кавалера графа Кирилла Григоріевича Разумовскаго по бытности его гетманомъ 763 жъ [году] марта 6 дня между прочимъ повелѣно: какіе были [дѣла] въ архивѣ не приведены въ порядокъ, тѣмъ учинить опись и по оной отдать ему, Дѣвовичу, съ роспискою [...] ни отъ кого и Дѣвовичъ не принималъ (какъ изъ опис[...]ся, что ни по одной въ отдаче или приѣмѣ никто не росписался) и те дѣла архиваріусъ Дѣвовичъ самъ приводилъ въ порядокъ и при разборѣ оныхъ многіе по ветхости и порчи отъ гнилѣ окладиваны чистыми листами бумаги и подписываны, о чемъ каждое дѣло какъ его, Дѣвовича, рукою [такъ] и опредѣленныхъ тогда ему въ помощь канцеляристъ [вотъ] уже двадцать лѣтъ проходитъ) и въ оныхъ окладкахъ не [тол]ко краи цѣлы, но и никакой и малѣйшей порчи нынѣ не является, а въ срединѣ оныхъ дѣла въ такомъ состояніи какъ тогда были. Что жъ принадлежить до дѣлъ отъ [749] по 766 годъ, между которыми немногіе да и то мало повреждены, то и сія порчъ прежде содержанія его жъ Кедровскаго, архивы послѣдовала потому, яко за вступленіемъ его въ должность въ скоромъ времени отломлены двѣ комнаты архива, бывшіе на потребу по необходимости строящагося тогда вновь каменнаго генераль-губернаторскаго дома и съ коихъ всѣ грамоты, книги и дѣла перенесены и помещены // въ двухъ комнатахъ большихъ камѣнныхъ, не на погребу состоящихъ, противу суда Генеральнаго, гдѣ прежде Щетная коммисія была, и во оныхъ растворомъ въ лѣтнее время окошекъ высушены такъ, что они остались противу прежняго ихъ состоянія гораздо въ меньшей порчѣ, чемъ оныє и избережены отъ дальней гнилѣ. Что жъ за бытности прежнихъ архиваріусовъ оныє дѣла в комнатахъ на погребу имѣя свое положеніе портились, во увѣреніе того онъ, Кедровский, представилъ подлинный докладъ въ Малороссійскую коллегію подаванный въ 1766-мъ году августа 26 д архиваріусомъ Гусаревскимъ о порчѣ гнилью книгъ, дѣлъ и грамотъ, кой-де докладъ ему, Гусаревскому, безъ резолюціи возвращенъ и прописанная порчъ не причиною его, Кедровскаго, небреженія послѣдовала, но по выше изображеннымъ обстоятельствамъ.

По таковому его, Кедровскаго, показанію разсматриваны имъ, господиномъ членомъ, реєстры дѣламъ старымъ, какъ выше значить, отъ 1602 по 748 годъ, такъже и на поврежденныхъ дѣлахъ окладки и оказалось дѣйствительно, что на тѣхъ реєстрахъ въ отдачи Дѣвовичу, а имъ въ приѣме отъ кого-либо никто не росписался; а посему и открывается, что вышеписанные дѣла старіе приводилъ онъ, Дѣвовичъ, въ порядокъ и при разборѣ оныхъ нѣтокорымъ дѣламъ самъ онъ своею рукою реєстры писалъ, при чемъ многіе поврежденные дѣла окладиваны чистыми листами бумаги, на коихъ и надписи подѣланы рукою его жъ, Дѣвовича, о чемъ какое дѣло, которые окладки и ныне нимало не повреждены, а изъ сего и заключаетъ онъ, членъ // Коллегіи, что не за содержанія Кедровскаго оныє [дѣла]

испорчены, но прежде еще опредѣленія Дѣвовича [архивариусом]; касательно жъ до предписаннаго ему изслѣдованія [...]шихся дѣлахъ, оное имъ чиненое и по освидѣтельств[ованію] его противу описей всѣхъ дѣла явились, кромѣ отмеченныхъ Дѣвовичемъ, что онъ таковыхъ дѣлъ не принималъ; а [с вре]мени содержанія должности архивариуса Кедровскимъ взяты въ Коллегію и другіе ей департаменты по указамъ и справкамъ дѣла, на тѣ представлены отъ Кедровскаго списки.

Всѣхъ же дѣлъ, отданныхъ Кедровскимъ архивариусу, полковому писарю Адамовичу, числомъ пятьдесятъ три тысячи восьмьсотъ сорокъ, въ коемъ числѣ не токмо тѣ дела, кои Дѣвовичемъ Гусаревскому отданы были, а ему, Кедровскому, по смертѣ Гусаревскаго нѣкъ не издаваны такъ же и приняты имъ, Кедровскимъ, отъ Дѣвовича по смертѣ Гусаревскаго и изъ Коллегіи но и тѣ, которымъ описей не было по учиненіи онымъ Кедровскимъ реестровъ отданы всѣ до послѣдка Адамовичу, что вмѣнить мо[ж]но отличному труду его за который де и заслуживаетъ онъ, Кедровский, уваженіе.

Причемъ онъ, членъ Коллегіи приложилъ и краткую вѣдомость о всѣхъ отданныхъ Кедровскимъ архивариусу Адамовичу дѣлахъ и подлинной Гусаревскаго докладъ, представленный ему отъ Кедровскаго.

А относительно чинимаго до состоянія изъ Малороссійской коллегіи къ нему, господину маіору Рахманову вышеписаннаго указа прежде опредѣленными въ силу предложенія // его сіятельства отъ Коллегіи оной членами господиномъ надворнымъ совѣтникомъ (что нынѣ Кіевской губерніи прокуроръ) Туманскимъ и коллежскимъ ассессоромъ Михайломъ Туманскимъ же освидѣтельствованія Генеральной описи, грамотамъ и разнымъ книгамъ о томъ отъ нихъ, Туманскихъ, что по освидѣствованію ихъ всего того оказалось представлено въ Малороссійскую коллегію 780 июня 24 и 781-го годовъ февраля 3 и ноября 25 числѣ въ обстоятельствѣ репортами.

И хотя при чинимомъ тогда означенными Туманскими освидѣствованіи не явилось двухъ подлинныхъ грамотъ, въ реестрѣ при рапортѣ въ Коллегію 781 года февраля 3* поданномъ значащихся: 1-й – 1732 декабря 23 къ гетману Апостолу объ отдаче во владѣніе Полуботкамъ сель Орловки и Казилочки и объ отказѣ на поданные челобитья полковника черниговскаго Остапова; а 2-й – 733 годовъ генваря 29 числѣ, къ оному жъ гетману Апостолу состоявшимся, по челобитью бунчуковыхъ товарищей Андрея и Якова Полуботковъ объ отдаче отобранныхъ у нихъ и завладѣнныхъ другими мельницъ, лѣсовъ и грунтовъ, принадлежавшихъ къ селамъ, утвержденнымъ отцу ихъ грамотами. Однако при пріемѣ нынѣ архивариусомъ Адамовичемъ отъ Кедровскаго Черниговскаго полку дѣлъ и при чинимомъ имъ, членомъ Коллегіи, освидѣствованіи оныя грамоты при дѣле бунчуковаго товарища Андрея Полуботка жъ заводномъ зъ разными персонами сыскались, которыя по принятіи // ихъ Адамовичемъ и положены между прочіе грамоты по порядку.

О чемъ Вашему сіятельству на благоразсмотреніе представляемъ.

Касательно жъ до предписанія онымъ отъ 20-го числа апрѣля 782 года предложеніемъ о томъ, чтобы донести Вашему сіятельству какіе дѣланы по предложеніямъ Вашего сіятельства отъ 17-го марта 778 и марта жъ отъ 7 числѣ 780¹ годовъ об освидѣствованіи и приведеніи архива въ наилутшій

* Див. цю ж справу. Арк. 42.

порядокъ въ Коллегіи опредѣленія и по онымъ въ невыполненіи кто останея причиною, то со всѣхъ опредѣленій каковы послѣдовали въ Коллегіи по упомянутымъ Вашего сіятельства предложеніямъ, такъ какъ и изъ рапортовъ отъ опредѣленныхъ ко освидѣтельствванію и приведенію архива, поданныхъ в Коллегію, а равно и исъ приложеній при рапортѣ маіора Рахманова точныя копіи препровождаетъ.

Архивариусу жъ Адамовичу данъ указъ чтобы онъ в самоскорѣйшемъ раздѣленіи дѣлъ, слѣдующихъ къ розсылкѣ в губерніи Киевскую, Черниговскую и Новгородскую-Сѣверскую исполниль по прежде посланному изъ Коллегіи указу.

Вашего сіятельства милостиваго государя всепокорнѣйшіе слуги

Алесандер Дублянскій

Александръ Давидовичъ

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 441. Арк. 4–бзв., 17. Оригінал.

№ 9

1786 р., червня 19. – Опредѣленія Малоросійської коллегіи про нагородження архивариуса Герасима Адамовича за багаторічну службу чиномъ коллежскаго радника

1786 года июня 19 дня по указу ея императорскаго величества Малороссійская коллегія слушала доношеніе архивариуса, титулярнаго совѣтника Герасима Адамовича, коимъ, прописывая продолжаемую имъ болѣе двадцати лѣтъ безпорочную службу, просить въ уваженіи оной и, что предки его, а по ныхъ и онъ, состоить изъ числа дворянъ, о чемъ приложено при томъ доношеніи въ копіи опредѣленіе комиссіи о разборѣ дворянства, да и что онъ, Адамовичъ, съ открытія въ Малой Россіи намѣстничества, состоя понынѣ на сту двадцати рубляхъ (а до того получал по 200 рублей) претерпѣваетъ въ снабдѣніи себя и его семьи крайнюю нужду; в награжденіе за то, также за понесенныя имъ, Адамовичемъ, труды и долговременную службу, а для поощренія его къ продолженію и въпредъ ревностѣйшой службы удостоить его противъ другихъ сверстниковъ его въ службѣ чиномъ коллежскаго ассесора представитъ об ономъ равно и о перемѣщеніи его къ лучшему мѣсту его сіятельству господину генераль-фельдмаршалу, сенатору, кievскому, черниговскому и новгородскому-сѣверскому государеву намѣстнику и разныхъ орденовъ кавалеру графу Петру Александровичу Румянцову Задунайскому и объ оной его службѣ и трудахъ сообщитъ въ Новгородско-Сѣверское правленіе къ свидѣнію, гдѣ онъ по штату состоить, изъ засвидѣтельствваніемъ всего вышечисаннаго дать ему аттестатъ.

А какъ по справкѣ просител, титулярный совѣтникъ Адамовичъ, вступилъ въ службу къ дѣламъ сей Коллегіи 766 года майя 6-го дня и между // тѣмъ зъ 771 по 30-е марта 778 годовъ былъ повитчикомъ апелляціонныхъ дѣлъ полковъ Нѣжинскаго, Прилуцкаго, также ищущихъ козачества всѣхъ малороссійскихъ полковъ и греческихъ дѣлъ; а того 778 марта 30 опредѣленъ Коллегію къ отправленію должности архивариуса при Генералномъ архивѣ Малороссійской коллегіи. 781 года генваря 22 отъ его сіятельства произведенъ полковимъ писаремъ и архивариусомъ съ жалованемъ въ годъ по двѣстѣ рублей. При открытіи

жъ въ Малой Росіи намѣстничествъ помѣщенъ онъ, Адамовичъ, въ штатъ Новгородского-Сѣверского намѣстничества въ должность же архивариуса и, находясь въ порученной ему должности отъ прежде бывшаго архивариуса Кедровского всю то, что нѣбыло въ архивѣ въ содержаніи его, Кедровского, такъ же по указамъ Коллегіи при откритіи въ Малой Росіи намѣстничествъ и за откритіемъ оныхъ слѣдуеміе съ Коллегіи и исъ бывшихъ Скарбовой канцеляріи и Генеральной щетной комисіи дѣла въ архивъ принялъ и по разборѣ оныхъ по селеніямъ, слѣдовавшіе къ разсылкѣ по губерніямъ, высланы, а всѣ протчіе затѣмъ оставшіе въ архивѣ Коллегіи дѣла приведены имъ, Адамовичемъ, въ надлѣжащій порядокъ. Между тѣмъ онъ, архивариусъ, по сообщеніямъ всѣхъ малороссійскихъ намѣстническихъ правленій и палатъ такожъ по производячимся въ Коллегіи дѣламъ занимаемъ былъ всегдашними выправками и списываніемъ требуемыхъ копій, имѣя отличніи труды, прилѣжность и поведеніе похвалное, въ порокахъ и штрафахъ не былъ.

Въ воздаяніе // какова его, Адамовича, радѣтельнаго в теченіи двадцати одного года исправленія должностей и немалаго труда Коллегія и признаетъ его достойнымъ къ награжденію чиномъ коллежского ассесора и къ опредѣленію другой должности съ лучшимъ жалованьемъ и какъ предложеніемъ его сіятельства, прошлаго 783 года марта отъ 2-го числа Коллегіи даннымъ, по доношенію просителя Адамовича по протчемъ предписано объявить ему, Адамовичу, чтобы онъ порученной ему въ архивѣ разборъ дѣлъ найприлѣжно старался кончить, а затѣмъ можетъ онъ и опредѣленія къ мѣсту соразмѣрно трудамъ его надѣяться. Нынѣ же какъ вышшеизъяснено уже онъ, Адамовичъ, разборъ архива кончилъ и дѣла, слѣдовавшіе въ высылку, разобраны, для того приказали: о всемъ вышеписанномъ представить его сіятельству на благоразсмотреніе съ препровоженіемъ объ немъ, Адамовичу, формулярного списка*, а к свідѣнію сообщить въ Новгородско-Сѣверское намѣстническое правленіе и об ономъ дать ему, Адамовичу, изъ Коллегіи аттестатъ.

На подлѣнномъ тако: Андрей Жураковскій
Михайло Омеляновичъ
Александръ Давидовичъ
Протоколистъ Петръ Богославскій

Подписанъ 22 іюня.

ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 3. Спр. 13629. Арк. 5–5зв., 6. Копія.

There is published the collection of documents covering the issues of keeping the archives of the General Military Office and the Malorossia Collegiums at the end of the 18 century, as well as attempts by archivists to reduce the harmful influence of external factors (unsuitability of premises, lack of appropriate equipment) on the state of archival documents.

Key words: the archives; the archivist; the Malorossia Collegiums; General Military Office; the archiving; the General Register; the registers.

* Див. цю ж справу. Арк. 7–7зв., 8.